

BOOKA.

Knjiga **154**

DONATELA DI PIETRANTONIO
VRAČENA

Naslov originala

Donatella Di Pietrantonio

L'Arminuta

© 2017 Giulio Einaudi editore s.p.a., Torino

ZA IZDAVAČA

Ivan Bevc

Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Cara Dušana 68

office@booka.in

www.booka.rs

IZVRŠNA UREDNICA

Sanja Bogičević

PREVOD S ITALIJANSKOG

Jelena Brborić

LEKTURA

Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA

Jasna Dimitrijević

PRELOM

Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA

Diana Adili

ŠTAMPA

DMD Štamparija

Beograd, 2021.

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

DONATELA DI PJETRANTONIO

VRAĆENA

Prevela Jelena Brborić

Pjerđorđu, koji je ovde bio tako kratko

Ni danas se, u izvesnom smislu, nisam otrgla od tog detinjeg leta: moja duša je nastavila da se bez predaha vrti i treperi oko njega, kao insekt oko zaslepljujućeg svetla.

Elsa Morante, *Varka i čarolija*

1.

S trinaest godina nisam poznavala svoju drugu majku.

S mukom sam se pela stepenicama koje su vodile ka njenom stanu, noseći nezgrapni kofer i torbu punu istumbanih cipela. Na odmorištu su me dočekali miris prženog i iščekivanje. Vrata nisu htela da se otvore, neko ih je nemo drmusao s unutrašnje strane i borio se s bravom. Posmatrala sam jednog pauka kako se izvija u praznom prostoru, viseći s kraja svoje niti.

Nakon metalnog škljocaja, pojavila se devojčica s olabavljenim pletenicama, starim nekoliko dana. Bila je to moja sestra, ali je ja nikad pre nisam videla. Otvorila je vrata da bi me pustila da prođem, ne skidajući s mene svoj prodran pogled. Ličile smo jedna na drugu, tada više nego kao odrasle.

2.

Žena koja me je rodila nije se pridigla sa stolice. Dete koje je držala u naručju sisalo je palac s jedne strane usta gde se možda neki zub spremao da mu izbije. Oboje su me posmatrali, a on je prekinuo svoj jednoličan plač. Nisam znala da imam tako malog brata.

„Stigla si“, rekla je ona. „Spusti stvari.“

Spustila sam samo pogled na torbu, iz koje je izbijao miris cipela pri najmanjem pokretu. Iz sobe u dnu, kroz poluotvorena vrata, dopiralo je napeto i glasno hrkanje. Dete je nastavilo da kenjka i okrenulo se ka grudima dok mu je pljuvačka curila po očnojnoj tkanini s izbledelim cvećem.

„A ti nećeš da zatvoriš?“, majka je odsečno upitala devojčicu koja je ostala da stoji nepomično.

„Zar neće da se popnu oni što su je doveli?“, pobunila se ona, pokazavši na mene šiljatom bradom.

Stric, tako je trebalo da se naviknem da ga oslovljavam, ušao je baš u tom trenutku, zadihan nakon stepenica. Na vrućini letnjeg podneva, pridržavao je s dva prsta ofinger s novim kaputom moje veličine.

„Žena ti nije došla?“, upitala ga je moja prva majka povišivši ton, kako bi nadglasala kenjkanje koje se pojačavalo u njenom naručju.

„Ne mrda se iz kreveta“, odgovorio je on uz trzaj glave. „Juče sam ja izašao da kupim nešto, i za zimu“, pokazao joj je etiketu s markom mog kaputa.

Približila sam se otvorenom prozoru i spustila prtljag na pod. U daljini se čula tutnjava, poput zvuka istovara kame-nja iz kamiona.

Gazdarica kuće je odlučila da ponudi gosta kafom, tako će miris probuditi i muža, rekla je. Prešla je iz ogoljene trpezarije u kuhinju, nakon što je ostavila dete da dreči u ogradi-ci. On je pokušao da se izvuče hvatajući se za mrežu, pored rupe nevešto zakrpljene kanapom. Kada sam mu se pribli-žila, zaurlao je još jače, ljutito. Sestra na koju je bio navikao izvukla ga je odatle uz napor i spustila na teraco pločice. Počeo je da puže ka glasovima u kuhinji. Njen mračni pogled je prešao s brata na mene, i dalje spušten. Zažario je zlatne kopče na novim cipelama, popeo se uz plave nabore haljine, još uvek krute, toliko je bila nova. Iza njenih leđa letela je mušica, udarajući povremeno u zid u potrazi za rupom kroz koju bi izašla.

„Je l' ti i tu haljinu kupio onaj tamo?“, pitala je tiho.

„Kupio mi ju je juče, za moj dolazak ovamo.“

„Ma ko ti je on?“, zainteresovala se.

„Neki daleki stric. Bila sam kod njega i njegove žene sve do danas.“

„Ko ti je onda majka?“, pitala je obeshrabreno.

„Imam ih dve. Jedna je tvoja.“

„Ponekad je pominjala stariju sestru, ali ja joj baš i ne verujem.“

Iznenada mi je stisnula rukav haljine pohlepnim prstima.

„Ova će uskoro da ti okraća. Sledeće godine možeš da je daš meni, pazi da mi je ne upropastiš.“

Otac je izašao iz spavaće sobe bos, zevajući. Pojavio se golih prsa. Ugledao me je dok je pratio aromu kafe.
„Stigla si“, rekao je, poput svoje žene.

3.

Iz kuhinje su dopirale retke i potmule reči, nije se više čuo zveket kašičica. Kad sam čula zvuk pomeranja stolica, osetila sam strah u grlu. Stric je prišao da se pozdravi sa mnom, žurno me pomilovavši po obrazu.

„Budi dobra“, rekao je.

„Zaboravila sam knjigu u kolima, sići ću da je uzmem“, i pošla sam za njim stepeništem.

Uz izgovor da hoću da je potražim u kaseti, ušla sam u kola. Zatvorila sam vrata i zaključala ih.

„Šta to radiš?“, pitao me je, već na vozačkom mestu.

„Vraćam se s tobom, neću vam smetati. Baš naprotiv, mama je bolesna i potrebna joj je moja pomoć. Ja ovde neću da ostanem, one tamo gore i ne poznajem.“

„Nemoj ponovo da počinješ s tim, pokušaj da budeš razumna. Tvoji pravi roditelji te čekaju i voleće te. Biće zabavno živeti u kući punoj dece.“ Na licu sam osećala miris tek popijene kafe, pomešan sa zadahom njegovih desni.

„Ja želim da živim u svojoj kući, s vama. Ako sam uradila nešto što nije trebalo, reci mi i neću to ponoviti. Nemoj ovde da me ostaviš.“

„Žao mi je, ali ne možeš više da budeš s nama, već smo ti to objasnili. A sad, molim te, prestani da se glupiraš i izađi“,

završio je gledajući preda se, u prazno. Pod bradom od nekoliko dana, vilični mišići su se stezali kao što se dešavalo ponekad kad je počinjao da se ljuti.

Nisam ga poslušala, nastavila sam da se opirem. Onda je lupio pesnicom volan pa je izašao da me izvuče iz uskog prostora ispred sedišta u koji sam se zavukla drhteći. Otključao je vrata i zgrabio me za ruku, šavovi na ramenu haljine koju mi je on kupio rašili su se nekoliko centimetara. U njegovom stisku nisam više prepoznavala ruku ćutljivog oca s kojim sam živela sve do tog jutra.

Na asfaltu širokog trga ostali smo tragovi točkova i ja. Miris nagorele gume u vazduhu. Kad sam podigla pogled, videla sam da me s prozora na drugom spratu posmatra poneki član nametnute mi porodice.

Vratio se pola sata kasnije, čula sam kucanje i zatim njegov glas na odmorištu. U trenu sam mu sve oprostila i uzela prtljag s radosnim poletom, ali kad sam stigla do vrata njegovi koraci su već odzvanjali u dnu stepeništa. Moja sestra je u rukama držala kutiju sladoleda od vanile, mog omiljenog ukusa. Došao je zbog toga, ne da bi me odveo sa sobom. Pojeli su ga drugi, tog avgustovskog poslepodneva 1975. godine.

4.

Predveče su se vratili stariji momci, jedan me je pozdravio uz zvižduk, drugi me nije ni primetio. Pojurili su u kuhinju laktajući se kako bi zauzeli mesta za stolom gde je majka poslužila večeru. Napunili su sebi tanjire štrcajući sos, do mog ugla je stigla samo jedna sunđerasta ćufta s malo preлива. Unutra je bila bleđa, od starog hleba i retkih gromuljica mesa. Jeli smo ćufte od hleba, s još hleba umakanog u sos, da popunimo stomake. Nakon nekoliko dana naučila sam da se otimam za hranu i da se usredsredim na tanjir kako bih ga odbranila od vazdušnih napada viljušaka. Ali tom prilikom sam izgubila i ono malo što je majka dodala mojoj oskudnoj porciji.

Moji prvi roditelji su se tek nakon večere prisetili da u kući nedostaje krevet za mene.

„Noćas ćeš da spavaš sa sestrom, ionako ste mršave“, rekao je otac. „Sutra ćemo da vidimo.“

„Da bismo obe stale, moramo da legnemo naopačke“, objasnila mi je Adrijana, „glava jedne uz stopala druge. Prvo ćemo pak da ih operemo“, pokušala je da me umiri.

U kupatilu smo ih ubacile u isti lavor, ona se dugo trudila da ukloni prljavštinu između prstiju.

„Pogledaj kako je crna voda“, smejala se, „to su moja stopala, tvoja su već bila čista.“

Našla je jastuk za mene i ušle smo u sobu ne paleći svetlo, momci su disali kao da spavaju i osećao se snažan miris adolescentskog znoja. Smestile smo se jedna nasuprot drugoj, uz šapat. Dušek napunjen ovčijom vunom bio je mek i deformisan od upotrebe, tonula sam u središte. Odisao je mirisom pišačke koja ga je natopila, za mene novim i odbojnim mirisom. Komarci su tražili krv i želela sam bolje da se pokrijem, ali je usnula Adrijana povlačila pokrivač u suprotnom smeru.

Telo joj se iznenada trgnulo, možda je sanjala da pada. Polako sam joj pomerila jedno stopalo i oslonila obraz na taban koji je mirisao na jeftin sapun. Čitave noći sam se privijala uz hrapavu kožu prateći pokrete nogu. Pod prstima sam osećala neravnomerne ivice njenih iskrzanih noktiju. U koferu sam imala makazice, mogla sam da joj ih dam ujutru.

Poslednja četvrt meseca je provirila kroz otvoren prozor a zatim je prošla pored njega. Ostale su zvezde iz njegove pratnje i sitna sreća koju je donosilo nebo, s te strane nezašklonjeno kućama.

Sutra ćemo videti, rekao je otac, ali je potom na to zaboravio. Adrijana i ja ga ništa nismo pitale. Svako veče mi je pozajmljivala taban jednog stopala da ga prislonim uz obraz. Nisam imala ništa drugo, u tom mraku ispunjenom dahom.

5.

Vlažna toplota se razlila niz moja rebra i kuk, naglo sam se pridigla. Opipala sam između svojih nogu, bilo je suvo. Adrijana se promrdala u mraku i dalje u ležećem položaju. Skupivši se u ugao, ponovo je utonula u san ili ga je nastavila, kao po navici. Nakon nekog vremena i sama sam ponovo legla, skupivši se što sam više mogla. Bile smo dva tela oko mokrog prostora.

Malo-pomalo miris je ispario, samo bi me povremeno zapahnuo. Gotovo u zoru, jedan od momaka, nisam razaznala koji, počeo je ritmično da se pomera, sve brže, nekoliko minuta, ječeci.

Ujutru se Adrijana probudila i ostala da leži nepomična, s glavom na jastuku i otvorenih očiju. Potom me je na tren pogledala, bez reči. Majka je ušla da je pozove, s detetom u naručju, i omirisala je vazduh.

„Opet si se upišala, baš lepo. Da se odmah lepo pokažemo.“

„Nisam ja“, odgovorila je Adrijana okrenuvši se ka zidu.

„Aha, da nije slučajno tvoja sestra, s vaspitanjem koje je stekla. Ubrzaj se, već je kasno.“ Prešle su u kuhinju.

Nisam bila spremna da pođem za njima, a osim toga nisam više bila u stanju da se pomerim. Ostala sam da stojim tamo, falilo mi je hrabrosti i da odem u kupatilo. Jedan od

braće se pridigao u krevetu, raširenih nogu. Jednom rukom je opipao nadute gaće, zevajući. Kada me je primetio u sobi, počeo je da me posmatra pomalo namršten. Zaustavio se na grudima prekrivenim samo potkošuljom koju sam zbog vrućine nosila umesto pidžame. Instinktivno sam prekrstila ruke preko ispupčenja koja su se pojavila nedavno, dok su mi se pazusi znojili.

„I ti si spavala ovde?“, upitao me je glasom nezrelog muškarca.

Postiđeno sam odgovorila da jesam, i dalje me je besramno proučavao.

„Imaš li petnaest godina?“

„Ne, tek treba da napunim četrnaest.“

„Ali izgledaš kao petnaestogodišnjakinja, možda i starije. Rano si se razvila“, zaključio je.

„Koliko ti imaš godina?“, pitala sam iz učtivosti.

„Ja skoro osamnaest, najstariji sam. Već imam šljaku, ali danas ne moram da idem.“

„Zašto?“

„Gazdi danas ne trebam. Zove me po potrebi.“

„Ali šta radiš?“

„Fizikalac sam.“

„A škola?“

„Moš misliti, škola! Digao sam ruke posle drugog razreda niže srednje škole, ionako bi me oborili.“

Videla sam mišiće izvajane fizičkim radom, snažna leđa. Kestenjaste malje su mu se uspinjale uz preplanuli grudni koš i lice. Mora da se i on brzo razvio. Kad se protegao, osetila sam miris odraslog tela, nije bio neprijatan. Ožiljak u obliku riblje kosti krasio mu je levu slepoočnicu, možda se radilo o loše zarasloj staroj povredi.

Nismo više razgovarali, ponovo mi je odmeravao telo. Povremeno je rukom nameštao ud u manje nezgodan položaj. Želela sam da se obučem, ali prethodnog dana nisam raspakovala kofer i ostao je tamo, morala bih da napravim nekoliko koraka okrenuta leđima njegovom pogledu, da bih ga uzela. Čekala sam da se nešto dogodi. Spuštao se s mojih kukova, prekrivenih belim pamukom, na gole noge, ukočena stopala. Odlučila sam da se ne okrenem.

Ušla je majka, rekla mu je da požuri, jednom komšiji je bila potrebna pomoć u nekim seoskim poslovima. Zauzvrat će nam dati gajbice svežeg paradajza, onog za sos.

„Ti idi sa sestrom po mleko ako želite da doručkujete“, naredila je zatim meni, trudeći se da smekša ton, ali se na kraju rečenice vratio na onaj uobičajeni.

U drugoj sobi mališan je dopuzao do torbe s mojim cipelama i razbacao ih je oko sebe. Grickao je jednu, po izrazu lica mu se videlo da ima opor ukus. Adrijana je već čistila boraniju za ručak, klečeći na stolici pred kuhinjskim stolom.

„Pogledaj koliko dobrog odbacuješ“, stigao je predvidiv ukor.

Nije obratila pažnju na njega.

„Operi se pa idemo da kupimo mleko, gladna sam“, rekla mi je.

U kupatilo sam ušla poslednja. Muškarci su isprskali pod vodom i gacali su po njemu, preklapali su se tragovi cipela i bosih nogu. U svojoj kući nikad nisam videla pločice u takvom stanju. Okliznula sam se ne povredivši se, poput balerine. Na jesen sigurno neću nastaviti s plesnom školom, a ni s plivanjem.

6.

Sećam se jednog od tih jutara početka, kroz prozore je ble-dunjava svetlost najavljivala nevreme koje će nastupiti ka-snije, kao i ostalih dana. Okolo neobičan mir, Adrijana je bila sišla s mališanom kod udovice iz prizemlja, a muškarci su svi bili napolju. Bila sam sama u stanu s majkom.

„Očerupaj pile“, naredila mi je pruživši mi zaklanu životi-nju koju je držala za noge, naopačke. Mora da se neko popeo da joj ga donese, čula sam razgovor na odmorištu i naposlet-ku njeno zahvaljivanje. „Zatim ga očisti.“

„Šta? Ne razumem.“

„Da nećeš možda ovakvog da ga jedeš? Moraš prvo da mu skineš perje, zar ne? Posle ga rasporiš i izvučeš mu cre-va“, objasnila je lagano gestikulirajući ispruženom rukom u mom pravcu.

Napravila sam korak unazad i skrenula pogled.

„Ne mogu, gadi mi se. Mogu da se pobrinem za čišćenje.“

Pogledala me je ne rekavši više ništa. Tresnula je piletom o dasku pored sudopere, uz tup udarac i počela besno da ga čerupa.

„Ova je piliće videla samo pečene“, čula sam kako gunđa kroz stisnute zube.

Posvetila sam se čišćenju, to nije bilo teško. Nisam umela da obavljam druge kućne poslove, nisam bila navikla. Dugo sam pokušavala da sunđerom otklonim mrlju od kamenca u dnu kade, potom sam otvorila slavinu da bih je napunila. Hladnom vodom, topla nije izlazila, a nisam želela da pitam za nju. Iz kuhinje je povremeno dopirao zvuk tranžiranja kostiju dok sam se ja i dalje znojila okružena prljavim sanitarijama. Naposletku sam zaključala vrata iznutra pomoću gvozdene kukice i ušla u kadu. Kad sam ispružila ruku ka sapunu na ivici kade, osetila sam se kao da umirem. Krv je napuštala glavu, ruke, grudi, ostavljajući ih ledene. Preostajale su mi sekunde za nekoliko nužnih radnji: da otvorim odvod i zatražim pomoć. Nisam znala kako da privučem pažnju one tamo žene, nisam uspevala da je nazovem majkom. Umesto glasova koji bi formirali reč „mama“, isporučala sam gromuljice ukislog mleka u vodu čiji se nivo spuštao. Nisam joj se više sećala ni imena, sve i da sam htela da ga izgovorim. Vrisnula sam i potom izgubila svest.

Ne znam nakon koliko vremena me je probudio opor miris Adrijanine mokraće. Ležala sam gola na krevetu s peškirom na sebi. Na podu, kraj mene, nalazila se prazna čaša, mora da je sadržala šećer razmućen u vodi, lek koji je majka koristila za svaku boljku. Nešto kasnije provirila je kroz vrata sobe.

„Ako osetiš da će da ti pozli, možeš li odmah lepo da kažeš, a ne da čekaš ono najgore?“, upitala je žvaćući nešto.

„Izvini, mislila sam da će da prođe“, odgovorila sam ne gledajući je.

Nikad je nisam osloвила, godinama. Otkad su joj me vratili, reč „mama“ se zaglavila u mom grlu poput krastače koja nikad više nije iskočila. Ako sam hitno morala da joj

se obratim, pokušavala sam da joj skrenem pažnju na različite načine. Ponekad, kad sam ga imala u naručju, štípala sam mališana za noge kako bih ga rasplakala. Ona bi se tada okrenula u našem pravcu pa bih joj rekla šta sam imala.

Davno sam zaboravila na ta sitna mučenja kojima sam podvrgavala brata, i setila sam ih se slučajno tek sada, kad mu je više od dvadeset godina. Sedela sam pored njega na klupici, u mestu gde sada živi, i primetila mu na koži modricu poput onih koje sam mu nekada pravila. Ubo se na ivicu nekog komada nameštaja ovoga puta.

Za večerom su svi bili uzbuđeni zbog novine koju je unosilo pile, Adrijana je pitala da nije letnji Božić. Ja sam bila rastrzana između gladi i zgađenosti time što sam ga videla rasporenog, s crevima koja su iz njega ispala u sudoperu, među prljave šoljice od doručka.

„Jedan batak za tatu a jedan za onu koja se danas onesvestila“, odlučila je majka. Ali ostali komadi su bili mnogo manji i koščatiji, nakon što je belo meso odvojeno za sutrašnji ručak. Onaj kog su zvali Serđo odmah se pobunio. „Ako joj nije dobro nek jede supu, ne batak. Meni sleduje, danas sam pomogao onoj sa sprata iznad da se preseli, a ti si mi uzela i novac koji sam zaradio.“

„A osim toga, njenom krivicom si razvalila klozetska vrata“, umešao se drugi, upirući prstom u mom pravcu. „Ova samo pravi štetu, zar ne možete da je vratite onima kod kojih je pre bila?“

Otac ga je udarcem po glavi naterao da ponovo sedne i učuti.

„Nisam više gladna“, rekla sam u Adrijaninom pravcu i pobegla u sobu. Pridružila mi se nešto kasnije, donela mi je

parče nauljenog hleba. Oprala se i presvukla, na sebi je imala okraćalu suknju.

„Hajde brzo, čim završiš obuci se pa idemo na zabavu“, poturila mi je tanjir pod nos.

„Kakvu to?“

„Sveca zaštitnika, kakvu drugo? Zar nisi čula duvački orkestar? A pevači se baš sad spremaju da počnu na trgu. Ali mi ne idemo tamo, Vinčenco nas vodi u luna-park“, prošaputala je.

Nije prošlo ni pola sata, a riblja kost na Vinčencovoj slepoočnici se presijavala pod svetlima malog trga na kome su logorovali Cigani. On je bio jedini od muških koji me nije napao tokom prepirke oko pilećeg bataka i nije pozvao ostalu braću da nam se pridruže, s njim smo bile samo Adrijana i ja. Izbrojao je siću, skupljenu ko zna kako, i neko vreme se zadržao s prodavcem karata, videlo se da su bliski, možda s prethodnih vašara. Pušili su zajedno, izgledali su kao vršnjaci i bili su tamnopusiti. Ciganin je uzeo novac za prve vožnje a potom nas je pustio da se vozimo besplatno.

Nikad nisam bila u luna-parku, majka je govorila da su previše opasni, dete neke njene prijateljice prignječilo je palac na dečjem autodromu. Adrijana, već iskusna, pomogla mi je da se smestim na sedište i spustila je sigurnosnu pregradu.

„Čvrsto se drži za lance“, preporučila mi je pre nego što je sela ispred mene.

Letela sam između nje i Vinčenca, smestili su me u sredinu da se ne bih plašila. Na najvećoj visini doticala se neka vrsta sreće, sve ono što mi se dogodilo poslednjih dana ostajalo je na zemlji, poput teške magle. Prelazila sam preko toga i mogla sam čak i da zaboravim, nakratko. Nakon nekoliko probnih krugova, iznenada me je u leđa pogodila noga i čula

sam glas: „Uhvati taj rep!“, ali sam nedovoljno jako zamahnula rukom, plašila sam se da pustim lanac.

„Ispruži ruku, gospođice, neće ti biti ništa“, bodrio me je on, potom me je šutnuo jače. Tokom trećeg kruga sam se čitava protegnula u prazno i osetila kako mi nešto dlakavo udara o otvoren dlan, stegnula sam ga što sam snažnije mogla. Osvojila sam lisičji rep i Vinčencovu ushićenost.

Ringišpil je usporio kružno kretanje uz zveketanje i polako se zaustavio. Sišla sam, napravila sam nekoliko nehотиčnih i nesigurnih koraka, po inerciji. Koža na rukama bila mi je naježena, ali ne od hladnoće, nakon nevremena svakoga dana odmah se vraćala sparina. On mi se približio i zagledao mi se ćutke u oči, njegove su se caklile. Bila sam hrabra. Popravila sam haljinu koju je vetar razbarušio. Upalio je cigaretu i dunuo mi u lice prvi dim.

7.

Kad smo stigli gotovo pred kuću, Vinčenco nam je dao svoj ključ. Zaboravio je nešto na vašaru, mogle smo da mu ostavimo odškrinuta vrata. Ali kasnio je s povratkom, dok sam ja ležala budna, još uvek uzbuđena od leta. S druge strane zida, iz roditeljske spavaće sobe, dopirala je ritmična škripa kreveta, a zatim ništa više. Prošli su sati a noge su mi još uvek bile nemirne, udarila sam Adrijanu po licu jednim stopalom. Kasnije sam osetila uobičajenu vlagu, ustala sam i zauzela Vinčencov krevet, i dalje prazan. Pomerajući se, osećala sam različite mirise njegovog tela, pazuha, usta, vonj genitalija. Zamislila sam ga pred karavanom njegovog prijatelja Ciganina kako ćaska kroz klobuke dima. Tako me je obuzeo san, pred zoru.

Pojavio se u vreme ručka, u radnim pantalonama umrljanim stvrdnutim cementom. Činilo se da niko nije primetio njegovo noćno odsustvo. Roditelji su se samo pogledali dok se približavao stolu.

Otac ga je udario hladnokrvno, bez ijedne reči. Vinčenco je izgubio ravnotežu, tokom pada mu je jedna ruka završila u tanjiru s pastom začinjenom paradajzom koji je zaradio radeći u selu prethodnih dana. Sklupčao se na zemlji, pokušavajući da se zaštiti, i čekao da se završi, zatvorenih očiju.

Kad su se koraci onog drugog udaljili, otkotrljao se malo u stranu i ostao opružen da se oporavi na hladnjikavom podu.

„Jedite, vi ostali“, rekla je majka s detetom u naručju. Ono nije zaplakalo tokom meteža, kao da je naviknuto na nje-ga. Muški su smesta poslušali, Adrijana pomalo bez volje i s kašnjenjem, nakon što je namestila stolnjak. Uplašena sam bila samo ja koja nikad pre nisam izbliza videla nasilje.

Prišla sam Vincencu. Ubrzano i plitko disanje pomeralo mu je grudni koš. Dva potočića krvi slivala su se iz nozdrva u otvorena usta, a jedan obraz mu je oticao. Ruka mu je i dalje bila umrljana sosom. Ponudila sam mu maramicu koju sam držala u džepu, ali se on okrenuo na drugu stranu, ne prihvativši je. Onda sam sela na pod, uz njega, blizu njegove tišine. Znao je da sam tu i nije me oterao.

„Sledeći put ću da ga razbijem“, obećao je sebi kroz stisnute zube kad je prepoznao bat očevih koraka kako se udaljavaju od stola. Svi su bili završili, Adrijana je počela da rasklanja, a mališan je pospano kenjkao.

„Ako nećeš da jedeš, kako ti drago“, rekla je majka prošavši pored mene, „ali ćeš svakako da ih opereš, danas je na tebe red“, pokazala je na punu sudoperu. Sin i ona se nisu ni pogledali.

Vincenco se pridigao na noge i očistio lice u kupatilu. Zapušio je nozdrve gužvicama toalet papira i odjurio na posao, pauza za ručak se odavno završila.

Dok je ispirala tanjire koje sam joj dodavala nasapunjanje, Adrijana mi je prepričala bratovljeva bekstva. Prvi put, sa četrnaest godina, pošao je za putujućim vašarom nakon jedne proslave u obližnjem selu. Pomogao im je da rasklope luna-park i na polasku se sakrio u sanduk u jednom kamionu. Iskočio je na sledećoj pauzi, u strahu da će ga poslati nazad kući. Ali Cigani su ga zadržali nekoliko dana, radio je

s njima lutajući po provinciji. Kad su ga smestili na autobus koji će ga vratiti kući, ostavili su mu jedan dragocen predmet za uspomenu.

„Tata ga je pošteno izmlatio“, rekla je Adrijana, „ali mu je ostao srebrni prsten s neobičnom gravurom. Poklonio mu ga je njegov prijatelj kojeg si videla sinoć.“

„Ali ne čini mi se da Vinčenco nosi ikakav prsten.“

„Krije ga. Ponekad ga stavi, provrti ga među prstima, pa ga ponovo sakrije.“

„A gde? Znaš li?“

„Ne, menja mu mesto. Mora da je u pitanju čarobni prsten, nakon što ga dotakne Vinčenco je neko vreme srećan.“

„Je l' i noćas spavao kod Cigana?“

„Mislim da jeste. Kad se vrati s onako zadovoljnim izrazom lica to znači da je bio kod njih. Pa ipak, zna da će posle da nadrlja.“

Majka ju je pozvala da ode da pokupi veš koji se sušio na terasi. Kućni poslovi koje je meni zadavala bili su malobrojni u odnosu na one koje je obavljala Adrijana. Možda me je štedela, a možda je i zaboravljala da sam tu. Svakako me nije smatrala sposobnom, i bila je u pravu. Ponekad mi nije bilo jasno ni šta mi je naređivala, na tom brzom i krnjem dijalektu.

„Sećaš li se prvog puta kad je Vinčenco pobegao od kuće?“, pitala sam Adrijanu kad je ušla u kuhinju da ostavi složene krpe. „Je l' ona pala u očaj? Jesu li obavestili karabiniјere?“

Namrštila se i obrve su joj se gotovo spojile u jednu na sredini.

„Ne, karabiniјere nisu. Tata ga je tražio kolima. Ona nije plakala, ali je ćutala“, odgovorila je pokazavši bradom u pravcu odakle je dopirala vriska, na neko dete, tamo negde.

8.

Kako bih barem malo spavala, prisećala sam se mora. Mora, na svega nekoliko desetina metara od kuće koju sam smatrala svojom i u kojoj sam živela odmalena, sve do pre nekoliko dana. Samo je ulica odvajala baštu od plaže, kad je duvao jugozapadni vetar moja majka je zatvarala prozore i sasvim spuštala roletne kako bi sprečila da pesak uđe u sobe. Ali šum talasa se čuo, jedva nešto prigušen, a noću je uspavljivao. Prisećala sam ga se u krevetu s Adrijanom.

Pričala sam joj o šetnjama s roditeljima uz more, sve do najpoznatije prodavnice sladoleda u gradu, kao da je reč o bajkama. Ona, u haljini na bretele i s crvenim lakom za nokte na nožnim prstima, hodala je podruku s njim, dok sam ja trčala ispred njih da stanem u red. Mešani voćni ukusi za mene, preliveći šlagom, kremasti ukusi za njih. Adrijana nije ni zamišljala da postoje toliki ukusi, morala sam više puta da joj ih nabrojim.

„Ali gde se nalazi taj grad?“, pitala je uzbuđeno, kao da je reč o nekom čarobnom mestu.

„Na četrdeset kilometara oдавde, koji kilometar manje ili više.“

„Povešćeš me jednom da mi pokažeš i more. I prodavnicu sladoleda.“